

15.6.2016

YM001:00/2016

Viite Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen
Hänvisning

Asia Yhteistyöryhmän 1. kokous
Ärende

AIKA	27.4.2016 klo 10.30 – 12.30		
PAIKKA	Ympäristöministeriö, Aleksanterinkatu 7, a114/Norppa, 1. kerros		
JÄSENET	Mauri Pekkarinen, pj.	Eduskunnan I varapuhemies	läsnä
	Ulla Koski, vpj.	ympäristöministeriö	läsnä
	Hanna Perälä	liikenne- ja viestintäministeriö	läsnä
	Raija Seppänen	maa- ja metsätalousministeriö	läsnä
	Risto Järvelä	opetus- ja kulttuuriministeriö	läsnä
	Sami Heikkilä	puolustusministeriö	läsnä
	Janne Koivukoski	sisäministeriö	poissa
	Vesa Pekkola	sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	läsnä
	Mari Anttikoski	työ- ja elinkeinoministeriö	sijaisena Petra Stenfors
	Ritva Laine	Suomen Kuntaliitto	läsnä
	Mika Riipi	Lapin liitto	läsnä
	Pentti Mäkinen	Etelä-Savon maakuntaliitto	läsnä
	Olli Ristaniemi	Keski-Suomen liitto	läsnä
	Merja Vikman-Kanerva	Uudenmaan liitto	läsnä
	Timo Jokelainen	Lapin ELY-keskus	läsnä
PÄÄSIHTEERI	Timo Turunen	ympäristöministeriö	läsnä
SIHTEERI	Juhana Rautiainen	ympäristöministeriö	läsnä

Muistio

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

Päätettiin muistion hyväksymismenettelystä. Muistioon kirjataan keskeisimmät esiin tulleet asiat. Kokouksen muistion luonnos hyväksytään seuraavassa kokouksessa. Hyväksytyt muistiot julkaistaan hankerekisterissä.

Läsnäolijat esittäytyivät. Jäsenen esteen sattuessa jäsen voi nimetä kokoukseen sijaisen organisaatiostaan.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista.

3. Yhteistyöryhmän toimeksianto (Liite 1)

Turunen esitteli asettamiskirjeen keskeisen sisällön. Työssä on tärkeää kuulla eri sidosryhmiä ja viestiä avoimesti asioista. Hankkeella on nettisivut, joita voidaan hyödyntää tiedottamisessa.

4. VAT-uudistuksen lähtökohdat (Liite 2 & 3)

Turunen esitteli työn lähtökohtia (ppt-esitys liite 5).

5. Keskustelu uudistamisen lähtökohdista

Keskusteltiin uudistamisen lähtökohdista:

Työn lähtökohdat

Kannatettiin työn tavoitteeksi VATteja, jotka olisivat vaikuttavampia, rajatumpia ja täsmällisempiä.

Tulevaisuuden haasteet ja muuttuva toimintaympäristö on otettava huomioon työssä.

Työn taustalla on ympäristöministeriön Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarviointi (YM, SY172014). Siinä tehtiin mm. laaja sidosryhmäkysely VATtien asemasta ja merkityksestä. Asiassa tuli esiin useita näkemyksiä. Merkittävä osa vastaajista piti VATteja tarpeellisena ja toimivana osana alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Toimivuusarvioinnin analyysiä voidaan hyödyntää uudistuksessa.

Maakuntauudistus

Maakuntauudistus tulisi ottaa huomioon työssä. Työ tehdään nykyisten tietojen pohjalta ja uudistusten vaikutuksia voidaan pyrkiä ennakoimaan. Maakunnat tulevat jatkossa linjaamaan eri politiikkojen soveltamista viranomaistoiminnassa lain antamien puitteiden mukaan. Maakunnat tulevat vastaamaan kuntien maankäytön suunnittelun ohjauksesta. VATeilla voidaan osin määrittää, miten paljon vastuuta valtakunnallisista asioista jää maakunnille.

VATit uudistetaan maankäyttö- ja rakennuslain nykyisen sisällön mukaisesti ja niiden soveltaminen uusissa maakunnissa tulee toimimaan sen mukaisesti. Suunnittelujärjestelmän kokonaisuudistamista on pohdittu, mutta sen toteutus ei todennäköisesti ajoitu samaan aikaan maakuntauudistus kanssa. Olisi pyrittävä, että VATit kestävät aikaa ja lainsäädännön muutoksia. Ne voidaan kuitenkin uudistaa tiheimminkin, jos tarve ilmenee.

Oikeusperusta

Keskusteltiin VATtien oikeusperustasta ja normihierarkisesta asemasta.

YM on selvittänyt VATtien säädösperustaa perustuslain 80 §:n näkökulmasta ja kuullut asiassa OM:n ja KHO:n asiantuntijoita. Päätettiin jakaa muistio yhteistyöryhmälle (liite 6). Oikeuskäytännössä tuomioistuimet eivät ole havainneet ongelmia VATtien normihierarkisessa asemassa. KHO:n päätösten mukaan VATit täsmentävät ja konkretisoivat kaavoituksen sisältövaatimuksia (selvitys YMr27/2013 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet korkeimman hallinto-oikeuden kaavaratkaisuissa).

Oikeusvaikutukset ja soveltaminen

Keskusteltiin VATtien ja koko suunnittelujärjestelmän oikeusvaikutuksista ja soveltamisesta viranomaistyössä. VATteja toteutetaan pääasiassa maakuntakaavojen kautta. Ohjausvaikutusta kuntakaavoitukseen tulisi harkita työssä. Ohjausvaikutuksen on oltava selkeä ja jälkeenpäin todennettavissa.

Suhde eri sektorilainsäädäntöjen soveltamiseen on otettava huomioon työssä. Pällekkäistä ohjausta ja ristiriitaisuuksia tulee välttää. Kaikkia seikkoja ei voida VATeissa täysin ratkaista. Kaavoituksen tehtävä on ratkaista eri alueidenkäytön intressien yhteen sovittaminen.

VATtien eri ilmaisutavoilla ja rajaamisella eri viranomaisiin tai kaavatasoihin voidaan vaikuttaa niiden ohjausvaikutukseen. VATtien konkretian taso vaikuttaa niiden soveltamisen helppouteen. Pelkkien aihepiirien edistämismuotojen antaminen ei varmista alueidenkäyttöllisiä seurauksia. VATtien roolin on oltava ymmärrettäviä myös kansalaisille.

Näkökulmia uudistukseen

- Tärkeitä taustatekijöitä ja tavoitteita
 - o Elinympäristön toimivuus ja turvallisuus
 - o Kansallisiin häiriötilanteisiin varautuminen
 - o Puolustusvoimien alueidenkäytön tarpeet
 - o Huoltovarmuus
 - o Hyvän elinympäristön turvaaminen
 - o Kansanterveys, ihmisten fyysinen ja henkinen hyvinvointi ja ympäristön suunnittelun vaikutus niiden edistämisessä
 - o Luonnon vaikutukset
 - o Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
 - o Aluekehittämisen kytkennät
 - o Elinkeinorakenteen muutokset ja kilpailukyky
 - o Biotalous edistäminen
 - o Kaavoituksen vaikutukset yritysten investointeihin
 - o Väestön muutosten vaikutukset yritystoimintaan
 - o Liikennejärjestelmän valtakunnallisten yhteystarpeiden lisäksi automatisaation ja digitalisaation vaikutukset liikenteeseen ja palveluihin.
 - o Keskusteltava valtakunnallisten inventointien roolista mm. rakennettu kulttuuriympäristö, luonto ja maisema.
- Alueellisten lähtökohtien huomioon ottaminen
 - o Miten otetaan huomioon erityyppisten yhdyskuntien kehittämistarpeet?
 - o VATtien pitää koskea koko maata. Ei pelkästään kaupunkiseutuja.
 - o Maaseutua on pääosa Suomen pinta-alasta.
 - o Suomen eri alueet eroavat toisistaan merkittävästi. Tulee pohtia, miten alueelliset erityisolot otetaan huomioon? Miten paljon sisällytetään suoraan VATteihin ja miten

- o paljon maakunnat itse ottavat huomioon. Alueellisten erityispiirteiden ja voimavarojen hyödyntäminen on tärkeää.
 - o Pohjois-Suomessa tärkeitä näkökulmia ovat luonnonvarojen hyödyntäminen, saamelaiskysymys, poronhoito, matkailu ja liikenne.
 - o Arktisuuden huomioon ottaminen taustamuuttujissa tai suoraan sisällössä.
- Kansainvälisten sopimusten toimeenpano ja EU
 - o Kansainvälisten sopimusten velvoitteiden toteuttamisesta VATtien kautta on ollut hyviä kokemuksia.
 - o EU:n alueidenkäyttöön vaikuttavia linjauksia on tulkittava Suomen erityisolosuhteista käsin. Suomi on Euroopan maaseutuvaltaisimpia maita.
- VATtien jäsentely
 - o Hierarkinen jäsentely, joka lähtee tarpeista
 - o Ensisijaisesti edistettävät asiat vahvemmin sovellettavaksi ja vähemmän tärkeät asiat vähemmälle
 - o Nykyistä temaattista jakoa ei ole syytä soveltaa suoraan
 - o Jaottelu voi olla esimerkiksi ilmiölähtöinen, alueellinen, toiminnallinen, kulttuurimaantieteellinen...
 - o Onko nykyinen jako yleis- ja erityistavoitteisiin tarpeen?
- Työssä hyödynnettävä muu sisältö
 - o Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi – Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050 (<http://hdl.handle.net/10138/155054>)
 - o Valmisteilla oleva LVM:n liikenteen ja viestinnän tulevaisuuskuva

6. Yhteistyöryhmän työ- ja kokoussuunnitelma (Liite 4)

Rautiainen esitteli työ- ja kokoussuunnitelman (ppt-esitys, liite 7).

16.8. Oulussa yhteistyöryhmän työseminaari

Lokakuussa järjestetään sidosryhmätyöseminaari, jossa kuullaan laajasti kaikkia sidosryhmiä.

7. Seuraava yhteistyöryhmän kokousaika

21.6. klo 11.30-14.00, YM.

8. Mahdolliset muut asiat

Ei käsitelty muita asioita.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.18.

LIITTEET

- 1 Yhteistyöryhmän asettamiskirje
- 2 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen, taustamuistio
- 3 Käynnistystilaisuuden 8.2.2016 palaute ja yhteenveto jätetyistä mielipiteistä
- 4 Yhteistyöryhmän työ- ja kokoussuunnitelman luonnos
- 5 VAT-uudistus - vaikuttavammin, rajatummmin, täsmällisemmin, ppt-esitys, Turunen, T. 27.4.2016
- 6 VATtien oikeusperusta -selvitys, YM 2016.
- 7 Yhteistyöryhmän työ- ja kokoussuunnitelma, ppt-esitys, Rautiainen, J. 27.4.2016